

ВСТУП

У сучасній освіті актуальним є питання оновлення навчально-виховного процесу, побудованого відповідно до потреб особистості та індивідуальних можливостей дітей, зростання їхньої самостійності й творчої активності, тому від просвітительства учитель повинен прийти до нових особистісно-зорієнтованих методів, у яких посилений творчо-діяльнісний компонент.

Тему свого педагогічного досвіду вважаю **актуальною**, тому що вона:

- забезпечує комунікативно орієнтовану модель навчання, створює умови для розвитку творчої особистості дитини;
- сприяє позитивній мотивації до пізнавальної діяльності;
- формує потребу в самопізнанні, самореалізації та самовдосконаленні;
- розвиває асоціативне мислення;
- вивчає індивідуальні особистості дітей;
- сприяє досягненню максимального взаєморозуміння і співпраці між учителем і учнем.

Провідною **ідеєю** досвіду вважаю:

- обґрунтування значення творчих вправ для підвищення рівня навчальних здібностей учня, його інтелектуальної спроможності;
- інтерпретацію досвіду видатних педагогів у власну педагогічну діяльність.

Метою досвіду є:

- теоретична аргументація і практичний аналіз формування творчої компетентності учнів, демонстрація творчої лабораторії мислення;
- показ ролі навчально-практичних вправ і критеріїв їхнього вибору;
- довести, що нестандартні уроки, ефективна позакласна робота з предмета – один із шляхів розвитку креативності мислення.

Першорядне завдання для учителя - виявити і збудити в кожній дитині творчі здібності, навчити її працювати, допомогти зрозуміти і знайти себе. Мені імпонують слова сучасного педагога І. Волкова: «Усі діти талановиті. Необхідно тільки, щоб школа допомогла дізнатися про свої здібності». У процесі навчання й виховання не можна обійти увагою слова великого педагога В.Сухомлинського: «Людська індивідуальність дитини неповторна». Теоретичну базу досвіду становлять положення, що ґрунтуються на працях давньогрецьких мислителів, вчених педагогів ХІХ-ХХ століття (А. Дістервейга, Д. Локка, Я. Коменського), а також наших сучасників (В. Мельничайко, О. Пехота, О. Пометун тощо). На розвиток творчих здібностей учнів нас націлюють Всеукраїнські й регіональні програми, Концепція профільної освіти.

ОСНОВНА ЧАСТИНА

I. Технологія реалізації досвіду

Шлях формування творчої компетентності має такі етапи:

- підготовчий (мотивація творчої діяльності);
- оперативний (ознайомлення з мисленнєвими засобами творчості);
- репродуктивно-діяльнісний (застосування мисленнєвих засобів у вирішенні поставлених завдань);
- продуктивний (створення самостійних творчих висловлювань на основі уяви та знань).

Такий підхід знаходить практичне застосування в різних формах уроків, таких як: урок - дослідження, урок-диспут, урок-конференція, урок-семінар, урок-гра, урок-подорож, уроки риторики, форум вільних думок, експрес-опитування, словесне малювання, вправи на прогнозування, написання творів- есе.

Так, під час вивчення теми з української мови у 5 класі «Групи слів за значенням. Синоніми» формую вміння не тільки знаходити ці мовні одиниці в готових текстах, але й удосконалюю навички роботи з деформованим текстом, зі словником синонімів. На етапі актуалізації опорних знань проводжу ПДР (парад домашніх робіт), який передбачає виконання не тільки вправ підручника, але й індивідуальних або групових творчих завдань: роботу з художніми текстами, створення мініатюр, есе, діалогів на запропоновані теми. На етапі контролю за засвоєнням теми практикую хвилинки творчості. Наприклад, записати вірш, зберігаючи риму, добираючи серед синонімів в дужках слова:

Як виросту, збудую (дім, будинок, хату).

На хаті колесо (приладнаю, приб'ю, прикріплю).

А там я поселю (крилату, летючу, літаючу)

Лелечу , клекітну (родину, сім'ю, пару).

Нехай розводиться (селиться, гніздиться)

По всіх деревах і (будинках, хатах, оселях),

Нехай мені щоночі (здається, сниться, ввижається),

Що я літаю, наче (пташка, птиця, птах).

Після виконання завдання здійснюється самоперевірка за авторським текстом, редагування.

II. Використання інтерактивних технологій

Використання інтерактивних технологій робить оригінальним підхід до побудови структури сучасного уроку української мови та літератури. На різних етапах уроку використовую такі форми роботи, які сприяють

формуванню логічного мислення, творчої компетенції: «Лінгвістичний двобій», «Кошик питань», «Інтерв'ю», «Мікрофон», «Мозкова атака», «Мозаїка», «Займи позицію», «Гронування», «Чотири кути», «Асоціативний куш», «Сенкан», робота в парі, в малих групах. Так, під час вивчення в 11 класі теми «Г.Косинка. Новела «В житах» як зразок імпресіоністичної новели пропоную учням групове завдання для «Мозкового штурму»: виконати порівняльний аналіз новел В.Винниченка «Момент», М.Коцюбинського «На камені», Г.Косинки «В житах». Результати представити у вигляді порівняльної таблиці. Досліджуючи тексти, учні формулюють висновки, створюють таблицю. Це дозволяє вдосконалювати навички ідейно – художнього аналізу тексту, його дослідження, акцентувати увагу на характерних ознаках імпресіонізму, створювати власні мовні продукти після опрацювання художніх текстів: твори-есе, сенкани, акровірші. Інтерактивну технологію «Мікрофон» найчастіше використовую на етапі первинної мотивації, коли намагаюся зосередити увагу учнів на осмисленому сприйнятті навчального матеріалу. Школярі висловлюють власні думки про те, чого очікують від уроку, виходячи з теми. У такий спосіб часто проводжу і підсумковий етап уроку.

Отже, будуючи таким чином уроки, пересвідчуюся, що творчі завдання дають учням поштовх для розвитку уяви, пробуджують спостережливість, розширюють кругозір. Які ж вправи слід вважати творчими? При віднесенні тієї чи іншої вправи до розряду творчих слід керуватися передусім розумінням самої суті творчості як найвищої форми активності й самостійної діяльності людини. Цілком творчими можна назвати лише ті види робіт, при яких ставляться й розв'язуються певні комунікативні завдання. На різних етапах уроку пропоную практичні вправи творчого характеру: складання асоціативного куща, конструювання словосполучень, речень, створення сенканів, написання творів-мініатюр. Так, при вивченні творчості Л.Глібова в 6 класі даю такі тренінгові вправи: «Чотири кути» – обері вираз Л.Глібова, який найбільше сподобався. Підготуйся його захистити.

(1) «Як не мудруй, а правди ніде діти».

(2) «Іноді з'їси не доволі, зате живеш на волі»

Ефективними на етапі закріплення є творчі завдання: скласти сенкан зі словом «Вовк».

Вовк.

Злий, підступний,

Лякає, принижує, ображає.

Вовк - негативний герой байок.

Хижак.

Не менш важливим є використання ІКТ на уроках української мови та літератури. Це дозволяє проводити літературні диктанти, віртуальні екскурсії, літературні презентації, виконувати тестові завдання, кросенси за творчістю письменників і поетів, здійснювати узагальнення й систематизацію вивчених тем більш якісно.

У ході реалізації провідної ідеї склалася певна система методів і прийомів педагогічної підтримки діяльності учнів:

- створення проблемної ситуації;
- заохочення, мотивація;
- виконання творчих завдань;
- навчально-пізнавальна гра;
- сприяння особистому розкриттю учнів;
- створення наочно-образних уявлень;
- ситуації взаємодопомоги;
- ситуації успіху;
- спонукання до пошуку альтернативних рішень.

III. Результативність представленого досвіду

Спостерігаються такі позитивні тенденції:

- такий підхід до навчання учнів дозволяє підняти на якісно новий педагогічний рівень процес пізнання, покращити рівень навчальних досягнень, забезпечити психологічну комфортність ;
- створення загального поля креативності, забезпечення сприятливих умов для розвитку творчих здібностей учнів;
- розробка й поетапне впровадження нового змісту освіти, інтерактивних технологій навчання;
- створення сприятливих умов для самозростання й саморозвитку школярів;
- активізація пізнавальної діяльності, розвиток комунікативних навичок, що веде до вирішення поставлених завдань;
- створення умов для формування полікультурної й соціальної компетенції.

Впровадження даного досвіду дає свої позитивні результати.

2012 -2013 навчальний рік:

Філіппова Анастасія – II місце в II етапі Всеукраїнського конкурсу «Об'єднаймося , брати мої!»

Карпікова Діана- III місце в міській олімпіада з української мови та літератури

2013 -2014 навчальний рік

Карпікова Діана - I місце в II етапі мовно-літературному конкурсі ім.Т.Шевченка

Карпікова Діана – II місце в II етапі Всеукраїнського конкурсу «Об'єднаймося, брати мої!»

2014 – 2015 навчальний рік

Балбатунов Данило – II місце в II етапі олімпіади з української мови та літератури

Карпікова Діана- I місце в II етапі мовно-літературного конкурсу ім. Т.Шевченка

Карпікова Діана- II місце в II етапі олімпіади з української мови та літератури

2015 -2016 навчальний рік

Дяченко Крістіна – II місце в II етапі мовно-літературного конкурсу ім.Т.Шевченка

Харьков Костянтин – I місце в обласному конкурсі «Лист мені, сорока-п'ятирічному»

2016 -2017 навчальний рік

Дяченко Крістіна – III місце в II етапі олімпіади з української мови та літератури

Ткачук Євгенія – лауреат Всеукраїнського конкурсу «Я – журналіст»

ВИСНОВКИ

- Проблема формування творчих здібностей учнів є актуальною. Розвиток творчого потенціалу людини трактується сьогодні як основне завдання школи. Учень не об'єкт, а творець свого власного «Я».
- Формування творчої компетентності учнів повинно проходити поетапно: від підготовчого, оперативного, репродуктивно-діяльнісного до продуктивно-творчого; від досконалого вивчення навчального матеріалу, мотивації творчої діяльності до самостійного створення власного мовного продукту.
- Розвиток творчих здібностей учнів повинен проходити за педагогічної підтримки через мотивацію, створення проблемної ситуації успіху і взаємодопомоги, сприяння розкриттю особистого досвіду, виконання творчих завдань.
- Найважливішим в організації роботи щодо розвитку творчих здібностей учнів є створення загального поля креативності.